

l·ligons adoptades per l'autor són fonamentades mitjançant l'estudi críticotextual, lingüístic i literari. El text llatí afronta amb una traducció castellana feta amb un llenguatge planer, com correspon al llenguatge dels miracles. Val a dir que es tracta de la primera traducció completa de la *Vita Dominici*, cosa que fa més meritòria la tasca del traductor. Els personatges, fets històrics i els topònims hi són aclarits mitjançant la corresponent nota.

Clouen l'edició un Índex de persones, un altre de llocs, un mapa de l'àmbit geogràfic de la *Vita Dominici* i una exhaustiva bibliografia.

En resum una excel·lent edició crítica que ens pot servir de guia en la marxa pel camí de l'edició crítica d'altres obres de la literatura hagiogràfica hispano-llatina de l'Alta Edat Mitjana.

Antoni Peris i Joan

*Cartulari del monestir de
Sant Cugat del Vallès.
Vol. IV. Índexs.*

Ministerio de Cultura. Dirección General de Bellas Artes, Archivos y Bibliotecas. Subdirección General de Archivos. Madrid, 1981, 187 pp.

Si en el fascicle anterior de FAVENTIA donàvem una entusiasta benvinguda a l'Índex toponímic del cartulari de Sant Cugat del Vallès elaborat pel doctor Pere Roca, en aquesta avinentesa hem de saludar amb no menys alegria l'aparició de l'inventari onomàstic

complet —toponímic, però també antroponímic— del susdit cartoral. El present treball, en efecte, es presenta com el IV volum de l'obra iniciada per l'il·lustre Mons. Josep Rius i Serra, que, com tothom sap, deixà inacabada, i és fruit de la feina pacient i meritòria d'Empar Bennàcer i Sabrià i de Josefina Font i Bayell. El doctor Frederic Udina ens explica en unes breus paraules de presentació el repartiment de tasques d'ambdues estudioses en la preparació i realització d'aquesta obra, que s'ha vist afavorida, d'antuvi, per una publicació impecable —amb escassíssimes falles tipogràfiques, sense la menor transcendència¹— patrocinada per la Direcció General de Bellas Artes, Archivos y Bibliotecas, per mitjà de la Subdirecció General de Archivos i, en segon lloc, —n'estem segurs— per l'acceptació i acollida generals per part dels medievalistes.

Conta el professor Frederic Udina que les llistes s'han confeccionat d'acord amb els textos establerts en l'edició de Mons. Josep Rius, tot i que no s'ha estalviat la consulta directa del cartulari original, conservat en l'Arxiu de la Corona d'Aragó, quan l'ocasió ho aconsellava. No cal dir que aquesta actitud ens sembla adequadíssima, ja que l'edició de Mons. Rius, venerable en tants sentits, no deixa d'oferir alguna petita reserva als filòlegs, si més no. El mateix volum de les escriptures arreplegades i els inevitables errors d'impremta poden explicar la defectuositat d'alguna lectura que convé de

¹ Com la que hi ha en la mateixa portada, on llegim *San Cugat* en comptes de *Sant Cugat*.

corregir, sobretot pel no petit interès lingüístic d'aquest aplec documental. I és, sens dubte, un bon procediment el de començar les esmenes des d'aquests recents índexs. Així, per exemple, hi trobem rectificada la forma espúria *Lobantes* per la legítima *Lobateres* (p. 36) o *Obned* per *Olmed* (p. 43).

Han cregut també convenient les autores —i nosaltres ho aplaudim— la localització dels topònims, respecte a la identificació d'algun dels quals creiem estar en condicions de precisar un poc més. *Olmed* era un *locus* situat al costat de Santiga, però de vegades inclòs també en els termes medievals de la parròquia de Sant Salvador de Polinyà², i *Sancta Columba* correspon a la capella del mateix nom, propera al castell de Barberà³.

S'ha resolt també el problema de les nombroses variants gràfiques d'un mateix terme onomàstic remetent-les a una forma patrona, que és la que dona entrada a la localització quan es tracta d'un topònim. Advertim, però, que *Pools* (p. 47) no va dins el grup *Podols* (p. 46) com tampoc *Pozols* (p. 47), mots que segurament fan referència a un sol indret. La fonètica del català, almenys, no s'oposaria a aquesta conjectura⁴.

² Per a més precisions sobre aquesta localitat, vegeu el capítol dedicat a «Polinyà del Vallès» dins el nostre llibre *L'antic arxau de Santa Anna de Barcelona*. (en curs de publicació).

³ Els propietaris d'aquesta capella eren els Santa Coloma, família de la qual ens ocupem en l'esmentat capítol.

⁴ Per al pas —d--> —đ--> —z--> † vegeu A. M. BÀDIA i MARGARIT, *Gramàtica històrica catalana*. Barcelona, 1981, pp. 187 ss.

A partir d'ara el cartulari de Sant Cugat es podrà consultar amb facilitat i esdevindrà nr és profitós.

J. Alturo i Perucho

L. DURET y J.P. NERAUDAU
Urbanisme et Metamorphoses de la Rome Antique «Realia».

Les belles Lettres, París, 1983

Con este libro se inicia la colección «Realia» de Be. les Lettres. Básicamente se trata de una historia de la ciudad de Roma a través de lo que pudieron ser sus calles y plazas; sus edificios públicos y privados, las condiciones que marcaron su urbanismo y las alteraciones/evoluciones que fue sufriendo al transcurrir el tiempo, las técnicas que lo realizaron y las constantes vitales que lo justificaron.

Se inicia con una reflexión sobre el urbanismo romano en base a ser ante todo centro político cuyas residencias familiares devienen centros de culto, algo así como la convivencia de lo divino (interior) y lo humano (exterior). La evolución de Roma estará condicionada por su situación geográfica, sus dirigentes, su historia... que convertiría las siete colinas enclaves buscados por cuestiones de salubridad, en los centros neurálgicos de la ciudad.

Ciudad política por excelencia, las plazas públicas se convierten en la huella principal de su evolución. Pero la religión familiar que marcará la primera dialéctica con la política antedicha, trasciende a los templos y Roma llega a distinguirse por la abundancia